

לפרשת בהר סיני – תשע"ה

הקשר בין אדמה לחברה

אלחי פרישטיק

בפרשתנו אנו חוזים בדואליות מסוימת של מצוות הקשורות לקרקע לבין מצוות בין אדם לחברו. בשנת השמיטה, כאשר נאסר עלינו לעבד ולפתח את שדותינו לצורך מסחר, אנו מצווים במקום להפקיר את שדותינו לצורך המעגלים החלשים בחברה: "ואכלו אביוני עמך" (פרשת משפטים).

בהמשך הפרשה אנו עוברים למצוות היובל, שגולת הכותרת שלה היא גאולת הקרקעות- החזרת הקרקעות לבעליהן המקוריים מימי חלוקת הארץ. מיד לאחר מכן אנו מצווים בשני איסורי הונאה (ממון ודברים). הפרשה מסתיימת ב"ועשיתם את חוקותי ואת משפטי תשמורו.. וישבתם על הארץ בטח."

עולה מכאן קושי מסוים: מה הקשר בין מצוות התלויות בארץ לבין הקמת חברה מתוקנת? האם לא ניתן לקיים חברה מתוקנת בעירייה בפולין או בכפר במרוקו? המהר"ל מפראג בספרו "נצח ישראל" אשר מדבר על עניין הגלות והגאולה, נותן לנו הצעה לפתרון:

"וכאשר אנו באים לבאר ענין הגלות ידיעה אמיתית, צריך לבאר קודם הסיבה לגלות, והדברים השייכים אל הגלות. ועוד שיש לבאר ענין הגלות תחילה, כי הגלות בעצמו הוא ראייה והוכחה ברורה על הגאולה. וזה כי אין ספק, כי הגלות הוא שינוי ויציאה מן הסדר. שהשם יתברך סידר כל אומה במקומה הראוי לה, וסידר את ישראל במקומו הראוי להם, שהוא ארץ ישראל. והגלות מן מקומם הוא שינוי ויציאה לגמרי. וכל הדברים כאשר הם יוצאים ממקומו הטבעי, והם חוץ למקומם, אין להם עמידה במקום הבלתי טבעי להם, רק הם חוזרים למקומו הטבעי. כי אם היו נשארים במקומם הבלתי טבעי להם, היה הבלתי טבעי נעשה טבעי, ודבר זה אי אפשר שיהיה הבלתי טבעי נעשה טבעי. משל זה, אם אתה מכריח את חלק האש שיהיה עומד בארץ, שמקומו הטבעי שלו הוא למעלה, ואתה מכריח אותו חוץ למקומו הטבעי להיות עומד למטה. וכן הארץ, מקומה הטבעי למטה, ואם אתה מכריח את חלק ממנה לעמוד למעלה, אם היה נשאר עומד שלא במקום הטבעי, כבר היה הבלתי טבעי נעשה טבעי."

וכן ישראל בעצמם, אם היו עומדים בגלות לעולם, שאין זה מקומם הראוי להם, כי מקומם הראוי להם לפי סדר המציאות להיותם בארץ ישראל ברשות עצמם, ולא ברשות אחר. כמו כל דבר ודבר מן הנמצאים הטבעיים יש להם לכל אחד מקום בפני עצמו, כמו שגזרו חז"ל (משנה אבות ד ג) "אין לך דבר שאין לו מקום", וכל דבר הוא ברשות עצמו. ואם היו נשארים בגלותם לעולם, היה הדבר הזה - שהוא העמידה חוץ למקומם, שהוא בלתי טבעי - נעשה טבעי. שאין עומד בתמידות רק הדברים הטבעיים, כי הטבע שנתן השם יתברך לכל דבר ודבר מקיים אותו, עד שהוא מקיים עומד תמיד. ואם הדבר הבלתי הטבעי קיים תמיד גם כן - אף כי אינו כסדר וכטבע המציאות - היה הטבע ההוא דבר מן היותר ובטל לגמרי ללא צורך, ודבר זה לא יתכן"

המהר"ל נותן עקרון פשוט: לכל אומה, בדומה לבני אדם, יש את המקום הטבעי לה. במקום זה היא עשויה להתפתח בצורה הכי טובה ונכונה. כאשר ישראל גולים מארצם ומקיימים חברה בפזרות שלהם, החברה לא יכולה להשפיע בתור כלל, היא לא יכולה להפיץ את הרעיון הכללי של "ממלכת כוהנים וגוי קדוש", לצורך זה יש צורך להתאחד במקומו הטבעי לנו, ושם להתגבש לכלל אחד המשפיע את הרעיון הרוחני של תיקון עולם במלכות ש-די. לכן, כשאנו מקיימים חברה מתוקנת המסייעת לאלמנה, ליתומים ולכל אשר מזלם לא שפר עליהם- זה צריך להיות במקום הטבעי לנו ביותר כשמסמן אותנו כאומה.